

ZA PLNÉ DOCENĚNÍ VÝZNAMU PRŮZKUMU A ZNALOSTÍ CIZÍCH ARMÁD U VOJSK A ŠTÁBŮ ČSLA

Po řadu let konstatují kontrolní orgány ve štábech i vojscích nedůslednou realizaci úkolů RMNO jak v oblasti znalostí pravděpodobného nepřítele, tak ve zvládnutí zásad organizace a vedení vlastního průzkumu.

Hlavní příčinou tohoto stavu je, že velitelé a štáby nedoceňují úlohu a místo průzkumu; převládala u nich vždy v rámci taktické přípravy problematika činnosti vlastních vojsk. Průzkumné útvary a jednotky do nedávné doby byly zařazeny do kategorie, která nerozhodovala o celkovém hodnocení prověřovaného útvaru nebo svazku. To nepřispívalo k posílení vědomí nezbytnosti důsledné péče o tento druh zabezpečení bojové činnosti u velitelů všech stupňů.

K zásadní změně došlo ve výcvikovém roce 1972—73, kdy v ČSLA stejně jako v ostatních bratrských armádách Varšavské smlouvy se stala průzkumná příprava a znalost cizích armád samostatným a rozhodujícím předmětem bojového výcviku vojsk i přípravy velitelů a štábů. Navíc výsledky průzkumných útvarů u jednotek rozhodujícím způsobem ovlivňují celkové hodnocení útvarů a svazků. Toto ustanovení zakotvilo velení naší armády do „Směrnic pro provádění inspekčních prohlídek (závěrečných kontrol) a komplexních prověrek a zásad pro hodnocení jejich výsledků“ (Všeob-5-5). Stejně tak byly tyto otázky rozpracovány v programech bojové přípravy všech druhů vojsk.

Tento kvalitativně nový přístup k otázkám průzkumu a znalostí cizích armád vyžaduje i nové metody a formy jejich realizace v procesu operační i bojové přípravy ČSLA.

K řešení tohoto problému přistoupila většina velitelů a zpravodajských orgánů s plnou odpovědností, iniciativně a v duchu pokynů generálního štábu.

Přesto přežívají ve vědomí některých funkcionářů nesprávné názory o tom, že otázkami průzkumu a znalostí pravděpodobného nepřítele je povinen se systematicky zabývat pouze zpravodajský orgán příslušného štábu a ostatním pracovníkům postačí čas od času zúčastnit se organizované přípravy před prověrkou, cvičením

Generálmajor ing. Jiří Novotný
podplukovník ing. Vladislav Lonský

nebo jinou závažnou akcí, kde se řešení problémů průzkumu a cizích armád předpokládá.

Proto je třeba důsledně dodržovat ustanovení polních i bojových řádů ČSLA, které jednoznačně stanoví odpovědnost za organizaci průzkumu velitelům a štábům jednotlivých stupňů. V praxi to znamená, že velitel určuje hlavní úkoly průzkumu a stanoví, na jaké úkoly se má soustřeďovat hlavní úsilí průzkumu, které údaje a do kdy je nutné získat během přípravy i v průběhu operace nebo boje.

Náčelník štábu plně odpovídá za organizaci průzkumu, jeho nepřetržitost, cílevědomost a aktivnost. Řídí veškerou průzkumnou činnost a musí být vždy připraven předložit veliteli své závěry o nepříteli, včetně návrhů na organizaci průzkumu.

Bezprostředně odpovědným orgánem za organizaci průzkumu je zpravodajský náčelník. Plánuje průzkum, řídí podřízené průzkumné útvary (jednotky), organizuje součinnost v otázkách průzkumu druhů vojsk, zabezpečuje shromažďování zpráv získaných všemi druhy průzkumu, osobně je vyhodnocuje a závěry předkládá veliteli nebo náčelníkovi štábu. Informuje vlastní štáb, podřízené štáby i vojska o nepříteli a plní řadu dalších úkolů, spojených s bojovou přípravou průzkumných jednotek, s centralizovaným řízením a komplexním vedením průzkumu.

Jedině takto chápáná a v praxi uplatňovaná úloha a místo velitelů, náčelníků štábů a zpravodajských orgánů zabezpečí splnění kvalitativně nových úkolů v průzkumu a znalostech pravděpodobného nepřítele.

Hovoříme-li na taktickém stupni o průzkumu a znalostech nepřítele v konkrétním zájmovém pásmu, na vyšších stupních velení se nemůžeme obejít bez údajů, které spadají do oblasti vojenského zpravodajství jako celku.

Aby pohled na celou problematiku byl co nejpřesnější, zmíníme se o některých obecně platných zásadách, které nejsou tak často rozebírány na stránkách vojenského tisku.

Vojenské zpravodajství zaujímá významné místo v systému zabezpečení operací a bojové činnosti.

Teorie vojenského zpravodajství je systémem názorů, uplatňovaných v rámci vojenské vědy na základní otázky politického a vojenského hodnocení pravděpodobného nepřítele, jeho příprav na válku, vymezení způsobů a forem jejího vedení.

Mezi nejdůležitější principy teorie vojenského zpravodajství patří:

— princip centralizovaného řízení a komplexního vedení průzkumu;

— princip efektivního využití zpravodajských a průzkumných orgánů;

— princip překvapení, aktivity a nepřetržitosti, cílevědomosti, včasnosti a utajení činnosti sil a prostředků průzkumu;

— princip konkrétní znalosti situace, možnosti a zámyslu nepřítele.

Podstatu vojenského zpravodajství můžeme tedy obecně definovat jako činnost, která směřuje k včasnému získání co největšího množství pravdivých informací o nepříteli.

Jde přitom o velice široký rozsah těchto znalostí. Zpravodajské a průzkumné orgány proto nezkušejí jen morálně politický stav, bojovou připravenost, způsoby vedení bojové činnosti, organizaci, dislokaci, výzbroj a bojovou techniku pravděpodobného nepřítele, ale řadu jiných ukazatelů a oblastí, jako např. přípravu válčiště, směry výzkumu a vývoje, vztahy k ostatním spojencům, ekonomické možnosti aj.

Proto také každoročně RMNO a jiné výcvikové dokumenty naší armády diferencovaně ukládají, co všechno mají velitelé, štáby a jednotlivé druhy vojsk o nepříteli zvládnout.

První poznatky z uplatňování zásad směrnic Všeob-5-5 potvrzují, že je třeba přehodnotit požadavky na znalosti velitelů a důstojníků štábů o pravděpodobném nepříteli a možnostech i zásadách bojového použití vlastních sil a prostředků průzkumu tak, aby odpovídaly reálné potřebě pro výkon jejich funkcí v míru i ve válce. Tento problém řeší rozpracovaný diferencovaný rozsah požadovaných znalostí otázek průzkumu a cizích armád pro důstojníky štábů jednotlivých stupňů podle odborností i pro velitele jednotek.

Stanovení diferencovaného rozsahu požadavků na znalosti průzkumu a cizích armád problematiku přípravu velitelů a štábů v této oblasti řeší pouze z části. Proto chceme v tomto článku upozornit na některé její možné formy a metody a přispět tím ke zkvalitnění výsledků této přípravy.

V samostatné přípravě, která zůstává základní formou zdokonalování znalostí a připravenosti velitelů a příslušníků štábů pro výkon zastávaných i předurčených funkcí, je třeba z otázek průzkumu teoreticky zvládnout zásady organizace a vedení průzkumu silami a prostředky daného stupně velení; a to nejen z oblasti vševojskového průzkumu, ale i průzkumu druhů vojsk, zejména důstojníky těchto

druhů vojsk. Z cizích armád je nezbytné soustavně prohlubovat znalosti o důležitých údajích z organizace, taktických a operačních norem, zásad vedení boje a operace, hlavních dat, a zásad bojového použití bojové techniky prostředků se zvláštním důrazem na jaderné zbraně pravděpodobného nepřítele. Podle diferencovaného rozsahu požadovaných znalostí je nutné zvládnout tyto otázky především v zájmovém prostoru a o dva až tři stupně výše oproti zastávané funkci. Poznatky potvrzují, že právě tato forma přípravy je často narušovanou i opomíjenou přípravou důstojníků. V tom pramení jedna z příčin nižších výsledků v ostatních, vyšších formách přípravy velitelů a štábů. Předpokladem dosažení trvalých a hlubokých znalostí je proto odstranění nedůslednosti a především návaznosti samotné přípravy.

Ve velitelské přípravě, která je další formou řízení přípravy jednotlivců, se mohou v otázkách průzkumu a cizích armád organizovat přednášky, seminární besedy a semináře, přezkušování znalostí (letučky), popřípadě i ukázky. Ve všech zaměstnáních je vhodné používat co nejvíce názorných pomůcek (schémata, filmy, diafilmy a diapositivy, podle možnosti i makety). Na taktickém stupni je zvláště výhodné k zdokonalení znalostí používat i plastický stůl. Při přezkušování důstojníků štábů z otázek průzkumu a cizích armád je třeba zásadně vyžadovat jen ty znalosti, které jim stanoví diferencovaný rozsah a které musí znát bez použití pomůcek. Pro zkoušení všeobecně požadovaných znalostí je výhodné používat i dosud zavedených přístrojů. Ukázky mohou být využity mimo jiné k seznámení důstojníků se zavedenými technickými prostředky průzkumu s novou bojovou technikou průzkumných útvarů a jednotek, popřípadě i s možnostmi této techniky a zásadami jejího bojového použití.

Současné způsoby této přípravy se převážně omezují jen na přednášky s minimálním využitím názorných pomůcek. Vlastní náplň těchto přednášek, výjimečně i jiných metod zaměstnání, nebývá vždy volena tak, aby rozšiřovala nebo doplňovala stanovenou tematiku samostatné přípravy. Nejvýhodnější však bude tuto náplň zaměřit jako přípravu na nejbližší plánovaná opatření přípravy štábů, např. štábní nácviky, velitelsko-štábní cvičení, taktická cvičení apod.

V rámci metodických zaměstnání bude třeba daleko více než dosud ukázkovými zaměstnáními učit mladé velitele (především nově absolventy RDS a DDS) metodice výcviku motostřeleckých a tanko-

vých jednotek z tematiky průzkumné přípravy.

V této přípravě, zaměřené na metodiku výcviku k vedení průzkumu před čely bojových sestav jednotek a útvarů, se navíc získává reálná představa velitelů o problematice plnění úkolů průzkumu v sestavě nepřítele. Tohoto výsledku však dosáhneme pouze tehdy, nedochází-li k nežádoucím zkreslením, zjednodušování podminek nebo šablonovitosti metod této přípravy. Je pochopitelné, že na úroveň výsledků v metodické přípravě má mj. rozhodující vliv i odborná a metodická připravenost důstojníků, kteří řídí jednotlivá zaměstnání v oblasti průzkumné přípravy.

Obsahem velitelských shromáždění mohou být mimo již uvedených metod přípravy důstojníků i ukázková zaměstnání nebo cvičení. Ukazuje se, že bude třeba této formy přípravy velitelů a štábů využít ke zdokonalování ve schopnostech hodnocení nepřítele a objasnění aktuálních problémů průzkumu, zvláště nových zásad jeho řízení a vedení. K tomu bude vhodné ve vojenském tisku s předstihem teoreticky objasnit hlavní otázky a problémy, které mají spojitost s uvažovanou tematikou ukázek. Cílem tohoto teoretického předstihu by mělo být ujednotit názory na připravované řešení dané problematiky. Bylo by jistě účelné, aby se takových ukázek zúčastnili mimo zpravodajské orgány i náčelníci štábů svazků nebo útvarů, důstojníci průzkumu druhů vojsk, učitelé i posluchači zpravodajského směru VA AZ a průzkumové specializace VVŠ PV OJ. Tím by byl i prakticky připraven potřebný okruh odborných funkcionářů, kteří mohou předvést zásady realizovat v praktické přípravě velitelů a štábů, ve výcviku vojsk i ve výuce posluchačů vojenských škol.

Rozhodující místo v systému přípravy velitelů a štábů v oblasti průzkumu a cizích armád zaujímá jejich **praktická příprava**.

Již při zpracování podkladů pro **štábní nácviky** nebo **velitelsko-štábní cvičení** je třeba sledovat, jak vytvořené situace nepřítele respektují zásady jeho organizace, vedení bojové činnosti i použití bojových prostředků, aby nedocházelo k násilnému potlačení jeho silných stránek a reálných možností tzv. „ve prospěch splnění cílů a úkolů cvičení“. Zpracovatelé musí vytvořit poučné, složité, avšak pravděpodobné situace nepřítele, který je dostatečně silný, aktivní a má v určitých situacích i úspěchy, nutící k vysoce promyšlenému rozhodování velitelů a činnosti štábů v omezených časových lhůtách.

V průběhu štábních nácviků a velitelsko-štábních cvičení je třeba důsledně procvičovat otázky centralizovaného plánování a řízení průzkumu, vzájemné vazby vševojskových zpravodajských orgánů s orgány nebo náčelníky druhů vojsk a služeb v otázkách realizace průzkumových opatření a informační činnosti při plnění uplatnění řídicí funkce velitelů a náčelníků štábů.

Vytvořené situace musí v průběhu cvičení vyžadovat cílevědomou organizaci průzkumu, shromažďování, vyhodnocování a zevšeobecnování zpráv o nepříteli. Nedostatečné organizování průzkumu, nesprávné vyhodnocování nebo nerespektování možností (zámyslu) nepřítelů se strany velitelů a štábů, musí řídicí cvičení a orgány rozhodčí služby využít k vyvození poučných závěrů.

Bude třeba, aby daleko více než dosud sloužila zvyšování připravenosti velitelů a štábů v oblasti průzkumu a cizích armád **taktická cvičení s vojsky a zvláště komplexní průzkumové cvičení** svazků a svazů za řízení velitelů nebo náčelníků štábů. Je nutné, aby se průzkumových cvičení zúčastňovaly i operační skupiny (orgány velení) svazků a útvarů, důstojníci průzkumu druhů vojsk, průzkumné útvary a jednotky všech druhů vojsk a potřebný počet sil a prostředků pro značkování činnosti nepřítelů.

Cíle těchto cvičení musí v zásadě spočívat v:

- procvičování štábu v otázkách organizace průzkumu, zásad jeho centralizovaného řízení a komplexního vedení, které spočívají mimo jiné v koordinaci použití a zaměření úsilí průzkumných orgánů všech druhů vojsk k získání údajů o nepříteli, jež jsou nezbytně potřebné k přijetí reálných rozhodnutí velitelů a pro správnou činnost štábů;

- procvičování štábů ve shromažďování, zpracování a vyhodnocování průzkumových zpráv a jejich zevšeobecnování pro orgány velení, vlastní i nadřízený štáb, podřízené, sousedy a spolupůsobící vojska;

- prověřování úrovně bojové připravenosti průzkumných útvarů a jednotek všech druhů vojsk.

Dosavadní zkušenosti z organizace a průběhu komplexních průzkumových cvičení divizí ukázaly, že řídicí úloha náčelníků štábů nebyla vždy plně doceněna a že někdy spočívala pouze ve schválení zámyslu a ostatních dokumentů cvičení, popřípadě i v jejich účasti na tomto cvičení. Pro zdokonalení připravenosti zpravo-

dajských orgánů tato cvičení znamenala pouze částečný přínos, protože jejich úsilí bylo plně vyčerpáno na řízení cvičení, rozhodčí službu, řízení činnosti značkářů a ostatní úkoly, které jim znemožnily „účastnit se cvičení jako cvičící“. Tím pochopitelně nemohly být plněny ani výše uvedené cíle komplexních průzkumových cvičení. Vážným problémem těchto cvičení bylo zajištění potřebného značkování objektů, cílů a činnosti nepřítelů, k čemuž byla využívána až jedna třetina průzkumných útvarů a jednotek. V tomto roce bylo uskutečněno komplexní průzkumové cvičení na stupni armády již podle stanovených zásad. Vyhodnocené závěry tohoto cvičení budou jistě velmi cenné pro další podobné akce, předpokládané v příštím roce.

Při všech cvičeních počínaje štábními nácviky, musí být bezpodmínečně používána zavedená unifikovaná a formalizovaná bojová průzkumová dokumentace, platná ve všech armádách Varšavské smlouvy, protože ovlivňuje dosavadní metodiku práce zpravodajských orgánů a zčásti i orgánů velení.

Mnoho práce ke zlepšení vztahů a zvýšení odpovědnosti velitelů a důstojníků štábů bude třeba udělat ve vojenských školách všech stupňů. Ke zkvalitnění výsledků přípravy velitelů a štábů značně přispěje i prospěšná modernizace jejich učebně výcvikové základny.

Závěrem chceme shrnout, že význam oblasti průzkumu a znalostí cizích armád zvyšují opatření přijatá velením ČSLA v posledních dvou letech, zvýšení požadavků na jejich úroveň. Tomu musí odpovídat i přístup velitelů všech stupňů, štábů, zpravodajských a průzkumných orgánů.

Cílem myšlenek vyjádřených v článku, je vyvolat zamyšlení nad současným stavem posuzované oblasti, nad dosud existujícími nedostatky a rezervami k využití a podnítit zájem řídicích a výkonných orgánů k docílení zlepšení v souladu s požadavky řádů a RMNO. Úsilí posledních let o poskytnutí souhrnných materiálů ke zvýšení znalostí průzkumu a cizích armád formou překladů sovětských řádů, předpisů a pomůcek, péči o vybudání učebně výcvikové základny, rozšíření učebních fondů na školách, úpravy programů bojové přípravy a náročný výcvik v duchu jejich požadavků, rozpracování odpovídající modernizace způsobů přípravy velitelů a štábů a řada dalších opatření bychom měli považovat za počáteční k postupnému dosahování stále lepších výsledků.